SKONFISKOWANE

Ч. 232 (12.888). Львів, пятниця 16. жовтня 1931. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голянії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

З нагоди місяця друкованого слова.

Львів, 15. жовтня 1931.

Місяць жовтень є в нас не тільки місяцем книжки, але й місяцем друкованого слова взагалі. На сторінках нашого орґану було в цьому місяці вже кілька статтей і заміток на тему поширювання книжки, а далі про вагу бібліотек, про доукомплетовування бібліотек, про засоби кольпортажі та реклями книжок, зокрема нових, і накінець про вагу книжки взагалі. Але все те відносилося переважно до консументів такого типу, як наші читальні, народні доми, чи їм подібні установи. Натомісць замало уваги присвятили ми досі одиничним, індивідуальним консументам друкованого слова серед нашого громадянства.

Загально відомо, що про культурний рівень якогось народу найкраще свідчить збут книжки і попит на неї, а понад те ще в більшій мірі попит на друковане слово взагалі, особливож на щоденну пресу. В Европі є багато таких народів, які, хоч і значно менші числом від українців у Польщі, то всеж далеко-далеко їх перевищили як під оглядом консумції книжки, так і щоденної преси. Вистане назвати лотишів, естонців, фінляндців, ісляндців, не кажучи вже про шведів, норвежців чи данців, в яких культура друкованого слова поставлена незвичайно високо. Українці творять в Европі унікат під оглядом занедбання культури друкованого слова.

У нас, не забуваймо, є дуже і дуже богато інтеліґентних родин, в яких ви не найдете, наприклад, навіть найпопулярнішої та найбільше поширеної на всій українській національній території книжки, якою без сумніву є твори Шевченка. Є вже богато і то дуже богато селян, що мають у своїх бібліотечках твори таких українських клясиків, як Шевченко, Франко, Федькович, Квітка чи Руданський. Зате з прикрістю слід ствердити, що немало є таких інтеліґентних домів, які не мають навіть творів свого найбільшого поета. А „Просвіта“ має на своїх книжкових складах прекрасні видання цих творів.

Під теперішню пору є в нас дуже богато таких селян, які читають і пренумерують по кілька часописів виключно для себе, поминаючи те, що мають їх і по читальнях. Натомісць є богато таких наших інтеліґентів на місцях, які вдоволяються одним тижневиком, які не відчувають ніякої потреби читати щоденника і які наслідком того залишаються далеко позаду від звич. селян під оглядом освідомлення про найактуальніші події в себе і в широкому світі. Якже в такому випадку можуть ці інтеліґенти бути провідниками й керманичами громадської праці на місцях? Яким впливом можуть користуватися між населенням, якого авторитету можуть між ним зазнавати, коли неодин селянин визнається в усіх злободневних справах краще від них?

Щодо наших інтеліґентів обсервуємо ще й інші сумні явища. Є між ними немало таких, що люблять книжку і відчувають потребу бути в живому контакті зі світом за посередництвом щоденної преси. Одначе деякі з них — і це, підкреслюємо, не є відокремлені випадки! — приймають усякі книжкові посилки, консумують друковане слово, але за них не платять. Щож до щоденної преси, то вони висилають, звичайно, передплату на один або два місяці, а потім кілька місяців під ряд за ґазету не платять нічого. Не помагають пригадки ні урґенси, не помагають і адвокатські упімнення. Колиж їм стримати висилку ґазети, вони дуже ображуються, стають непримиримими ворогами видавництва і його орґану та роблять „міну“, що вони, мовляв, не передплачують такої то ґазети тому, бо вона їх не задовольняє, не відповідає їх „ідеольоґії“.

Бувають і такі випадки, коли пренумератор ґазети, завинивши передплату за кілька місяців та довівши до того, що висилку ґазети йому стримали, поступає таким чином, що надсилає нову передплату на місяць чи два, але на адресу, скажімо, своєї жінки, або й служниці, махнувши притому рукою на своє зобовязання супроти видавництва. Таким чином „патріот“ намагається ошукати своє видавництво. Чи такі явища свідчать додатньо про культурний рівень наших громадян? Краще не відповідаймо на такі питання, бо вони і болючі і такі, що приносять стид. Зате вони знаменито ілюструють ту культурну абдеру, в якій тупцює від низки літ на місці наша провідна т. зв. інтеліґентна верства.

Коли чуємо до того всього й про такі факти, що немало громадян, наприклад, із Волині, замовило доволі богато книжок у „Просвіти“ чи то для себе, чи для книгарень, чи то для читалень, очевидно, без готівки, але з торжественними заявами на письмі про сплату книжок ратами, і коли далі довідуємося, що вони зі своїх зобовязань уже давно не вивязуються, чи то наслідком банкроцтва книгарень, чи розвязання читалень, і накінець коли довідуємося, що сама Волинь завинила таким чином „Просвіті“ аж понад три тисячі долярів — то ми цьому не дуже то й дивуємося. Бо в нас на тому полі можливі всякі явища. Нема традицій культури друкованого слова, нема належної пошани до нього і нема накінець глибоко вкоріненої самопошани консумента друкованого слова.

Самозрозуміло, що з такими явищами нашого життя, особливож з такими явищами в побуті нашої найкультурнішої верстви, тобто інтеліґенції, треба боротись усякими засобами до судових екзекуцій включно. Вони є болячками, яких не можна ні затаювати ні промовчувати. Про них треба говорити прилюдно. Треба виховувати читачів і взагалі всіх консументів друкованого слова до того, що за кожну книжку і ґазету слід платити, бо інакше не стане в нас взагалі доброї книжки ні ґазети. Крім того треба вести завзяту боротьбу і з такими видавництвами та орґанами, які, живучи з усяких гадючих фондів, читача деморалізують даровим, неморальним з громадського становища, розкидуванням своїх газет і книжок лихої і шкідливої вартости. До такої боротьби повинні стати рука в руку всі наші незалежні видавництва й орґани преси.

З парадоксів світової політики.

Причини, форма і суть більшовицько-капіталістичних взаємин.

(Від нашого кореспондента.)

Рим, 10. жовтня 1931.

Взаємини між капіталістичними державами Европи і Рад. Союзом не можна назвати інакше, як парадоксальними: трудно собі уявити фактично більш непримирних, більш завзятих ворогів, що кожної хвилини раді були би втопити один другого та ще й з гори камінням прикидати, щоб, бува, не виплив, — і що одночасно обережно один другого під ручку підтримують, щоби десь ногою не зачепився та собі ґулі не набив, що одночасно один до другого приємно всміхаються, гарні промови виголошують та коштовними банкетами вимінюються. Правда, Сталін, говорячи на тему фінансування радянської промисловости, підкреслює: „Історія капіталістичних країн навчає нас, що ніяка молода держава, що потрібувала змінити свою промисловість, не могла обійтися без закордонної допомоги у формі довготермінових кредитів“, і додає: „І тому західні капіталісти відмовили нам в кредитах, думаючи, що в той спосіб перешкодять нашій індустріялізації“. — Але це звичайне крутійство, яке має на цілі з одного боку виправдати свою політику загравання з „західними капіталістами“, а з другого піднести внутрішній престіж партії, що, мовляв, вона і без тих кредитів обійшлася. Бо, коли правдою є, що західний капіталізм дійсно відмовив Рад. Союзові в довготермінових кредитах, то і правдою так само є, що західний капіталізм не відмовив російському більшовизмові помогти в іншій формі — у формі постачання промислових виробів, технічного співробітництва та короткотермінових кредитів. Причиною цього є парадоксальний факт, що радянська і капіталістична економія находиться в абсурдному становищі такої надзвичайної кризи, при якій радянська економія є так само необхідна капіталістичній, як капіталістична — радянській, чи то для взаємного доповнювання, чи то для взаємного поборювання, чи то для находки шляху для власного порятунку.

Московський кореспондент римської „Трибуни“ п. П. Сесса так пише про цей парадоксальний стан річей у великому фашистівському місячнику „Політика“ (за місяць серпень): „Радянська економія мусіла від самого початку шукати закордонної капіталістичної допомоги для своєї розбудови. Це означає, по суті що радянська економія яка хотіла би звільнювати капіталістичну економію і заступити її по всіх кутках земної кулі, потрібує активної згоди капіталістичної економії, яка мала би постачати їй зі своєї доброї волі засоби, які допомоглиб їй перемогти в тій боротьбі, яку веде цілком відкрито проти капіталізму. З другого боку, і капіталістична економія найшлася одночасно в анальоґічній ситуації: вона потрібує совітської економії, що народжується і відкриває їй величезний ринок збуту, щоби мати можливість відлити в нього те море своїх промислових виробів, які її саму заливають. Анальоґія парадоксу стає ще яскравішою, коли згадаємо, що капіталістичний світ, даючи допомогу совітському, має головною метою здобути як мога більше соків для власного загроженого в ріжних місцях організму, щоби перемогти кризу і виграти війну, в яку його втягнув — більшовизм. Таким чином під зверхньою формою взаїмної допомоги фактично відбувається двобій на життя і на смерть, в якому кожний надіється смерти другого, і в якому в дійсності має виявитися зрештою справжня перемога і справжня вищість чи нижчість тої або другої системи“.

З початку радянська економія, в буржуазному — чи майже буржуазному — одязі славнозвісного ленінського „Непу“ звернулася до інтернаціонального капіталізму за допомогою в безмежних розмірах, відчиняючи йому настіж двері, намагаючись викликати враження, ніби він зможе панувати в більшовицькій хаті. Комерційний і промисловий капітал схопився за простягнену до них більшовицьку руку, але фінансовий світ не поспішався. Більшовики-ж, що потрібували саме фінансової допомоги, продовжували ще деякий час принаджувати капіталістів перспективами величезних інтересів, звязаних з кольосальною більшовицькою розбудовою. Але фінансовий капітал все тримався осторонь, викликуючи цим вже нескривану лють більшовицьких провідників. П. Сесса пригадує виступ на Конгресі Рад в 1927 р. відомого комісара Дзержинського, що тоді був головою Вищої Ради Національної Економії: „Ми проголосили, казав він, що потрібуємо західнього капіталу, але коли західний капітал на те не зважає, — обійдемося і без нього“. З того часу двобій входить в нову фазу: радянський уряд починає переходити в наступ, починає ліквідувати чужинні концесії, спершу маленькі

промислові, а потім і великі, призначені на розроблення національних богацтв, зрештою ліквідує цілий „Неп" і обмежує користування закордонним капіталом до форм позичок за доставлені машини та технічне приладдя. Рад. уряд приваблює чужинних специялістів, як консументів і співробітників величезними платнями, які проте з бігом часу так само щораз більше обмежує. Таким чином більшовицький уряд дійсно здобув собі капітали, машини і специялістів, що стали на послуги переведенню в життя того величезного пляну „пятирічки", що мав, на думку його ініціяторів, цілковито звільнити Совіти від залежности від західнього капіталу і вкінці цілком його зруйнувати. Але капіталістичний світ, як вірно зауважує Сесса, даючи цю свою допомогу, думав не про Совіти, а лише про себе, надіється цією грою оздоровити свій власний орґанізм і — хоча сам виявляє симптоми все більш і більш поважної хвороби — вірить, що найде в критичний момент сили, щоби вийти переможцем. Започаткований двобій підходить до останньої стадії й обидва противники починають виявляти все більш помітну втому і виснаження. Рішучий момент не може бути далеким. І то тим більше, що капіталістичний світ не має більше сил, навіть для власного добра, давати животворні совітки — в формі якогобудь капіталу, — совітській економії. А ця остання ніколи ще не потрібувала їх так, як саме тепер... Не дурно радянські представники затанцювали навіть перед Францією... Але між ними і Францією стоїть грубий мур з 11 (одинацяти) міліярдів золотих франків бувших царських боргів, про які більшовики не хотять і слухати (та і що було би, як би вони навіть захотіли слухати?!), але про які ніяк не може забути дрібна французька буржуазія, для якої антибільшовицька політика державних французьких діячів є одною з причин їх популярности. Не дурно французький уряд впродовж 10-ти років вбивав у свідомість буржуазно-селянської Франції переконання, що нема для неї — після Німеччини, розуміється, — більшого ворога, як російський більшовизм. І хоча і тут, під впливом 15-міліярдового торговельного дефіциту, починає ділати парадокс ідеї совітсько-капіталістичного співробітництва, можна таки сумніватися, чи воно перейде колись в життя. Забагато компромітації і ризика, замало користи...

Евг. Онацький.

День Емігранта.

„Еміґраційний Дім" у Львові та його значіння.

В дні 18. жовтня на терені всієї Східної Галичини (всіх трьох воєвідств) відбудеться „День еміґранта", якого метою є: 1) зацікавити загал громадян акцією допомоги еміґрантам, 2) зорганізувати поміч для вертаючих до краю реемігрантів, 3) започаткувати по повітах організацію „Еміґраційних Патронатів" для опіки й помочі еміґрантам і їх родинам, що остали в краю, та для боротьби з ріжного роду еміґраційним визиском, 4) утримувати і затісняти культурно-освітній звязок з еміґраційними осередками, 5) розбудувати опікунчі уладження в „Еміґраційному Домі", з яких користають крім еміґрантів і реемігрантів також безробітні, незаможня студентська молодь і т. д.

Саме у звязку з цією останньою точкою, що прецизує цілі „Дня Еміґранта", Експозитура Еміґраційного Уряду у Львові уладила у вівторок 13. ц. м., пресову конференцію, на якій познайомила представників всіх львівських часописів з характером і значінням Еміґраційного Дому, після чого всі присутні мали нагоду докладно оглянути внутрі ту будівлю й усі її уладження.

Ця велика будівля, на розі вулиць 29. Листопада й Вишневецьких, ширшому загалові громадянства мало відома а проте справді надзвичайно цікава й виконує безперечно поважну харитативно-суспільну функцію. Сам дім — державний (спершу був призначений на приватну санаторію), але в ньому мають пристановище й громадські еміґраційні товариства, м. ін. „Т-во опіки над українськими еміґрантами", що користуються там повною автономією. В Еміґраційному Домі є готель зі збірними й окремішніми кімнатами, окрема спальня для матерей з немовлятами, дитиняча кімната, лазня, читальня, лікарська порадня з приміщенням для недужих, бібліотека і велика їдальня. Там-же є усі бюра еміґраційної експозитури. З дешевої кухні користає тепер м. ін. ок. 40 українських студентів. Істнує плян розбудувати кухню, щоб вона видавала 150 обідів для безробітної інтеліґенції. Скрізь панує зразкова чистота і порядок. Інша річ, що через іміґраційні заборони — можливости зарібкової еміґрації страшенне змаліли й тому в Еміґраційному Домі нині дуже невеличкий рух еміґрантів.

Про сам цей рух нічого розписуватись. Досить пригадати, що за останній рік Польща мала ок. пів міліона душ приросту населення, з того напевне не менше 100.000 українців. Додайте нужду українського села з її специфічними причинами й явищами, страшне перенаселення вже нині і т. д. і т. д. — зрозумієте вагу цієї проблеми. Еміґраційна політика польського уряду й поважні наші застереження проти неї — це окрема справа.

Виборчі протести

ПЕРЕД НАЙВИЩИМ СУДОМ.

Справа виборів в окрузі Львів-повіт.

Як вже відомо, дня 12. жовтня ц. р., розглядав Найвищий Суд у Варшаві три протести проти соймових виборів у львівській окрузі, які відбулися дня 16. листопада 1930 р. Предсідником Трибуналу був д-р Крижановський, референтом Н. С. Сонгайло, від прокуратури виступав прокуратор Мошинський.

Проти виборів у львівській окрузі виборчій ч. 51. (Львів-повіт) внесли протест: УНДО іменем виборчої листи ч. 11, „Центролів іменем виборчої листи ч. 7, й особисто Маліновський, кандидат дикої листи ч. 22. Від УНДО підтримував протест **пос. д-р Степан Біляк**, від „Центроліву" адвокати Гофмокль-Островський і Стопніцький з Варшави; Маліновський на розправу не явився.

Протести вказували на цілий ряд зловживань підчас виборів. Український протест був підписаний Василем Барабашем з Пикулович. Д-р Степан Біляк в одногодинній промові насвітлив ті обставини, серед яких відбувалися соймові вибори минулої осени. Він вказав на психічний примус українських виборців, витворений чинною виборчою аґітацією цілої державної адміністрації, яка унеможливила зовсім свободу виборів, цього основного знамени правильних виборів, а дальше представив психічний стан виборців, який зокрема спричинила „пацифікація" Східньої Галичини. Нема сумніву, що це здержувало багато виборців від свобідного голосування, щоби лише не наразитися органам влади. Д-р Біляк вичислив цілий ряд арештувань на терені львівської округи, які обняли так мужів довіря листи ч. 11, як і виборців, дальше факти недопущення цілого ряду мужів довіря до участи у виборчих комісіях, насильне видирання виборчих карток з ч. 11, зловживання підчас обчислювання голосів, та фальшування виборчих протоколів, вкінці факти побиття виборців підчас голосування.

Замітне було те, що **проти** українського протесту внесли заміти, саме ті селяни, на яких, як на доказ, покликувався протест, а то: Іван Бута, Олекса Саламаха, Михайло Башинський, Михайло Патерига і Микола Сулич — всі з Гутиска, пов. Жовква. При ближчім розгляненню їх замітів, виявилося, що це були протоколи переслухань, списувані з ними на постерунку поліції.

Заступники протесту „Центроліву", адвокати Стопніцький і Гофмокль-Островський, твердили, що в 320 обводових комісіях львівської виборчої округи не допущено їх мужів довіря, що арештовано 40 їхніх мужів довіря, що у 18 комісіях не годилися числа коперт з числом голосів, що при обчислюванню голосів знищено щонайменше 30 проц. голосів „сімки" і т. п.

По цілоденній розправі Найвищий Суд проголосив присуд, яким віддалив український протест, спираючись на тім, що хоч би навіть зловживання, на які протест покликувався, мали дійсно місце, то з огляду на те, що до здобуття 4-го українського мандату бракувало понад 8 тисяч голосів, а такої скількости голосів не виказували обводи, про які мова в протесті, ті зловживання не могли змінити висліду виборів. Щодо протесту „Центроліву", котрий дістав при виборах понад 14 тисяч голосів, та з огляду на представлені докази зловживань, рішив Найвищий суд переслухати свідків через городські суди та щойно потім видати дефінітивний присуд.

Як відомо, в окрузі Львів-повіт на 6 мандатів — три мандати здобуло УНДО, а три ББ.

Америка вислала підводні човна до Китаю.

Мін-ство маринарки Зл. Держав приказало 7 підводним човнам відплисти до Шангаю. Зробило це тому, що кількасот японських вояків висаджено на сушу в Шангаю.

—o—

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 16. ЖОВТНЯ 1931.

МИХАЙЛО ДРАҐАН.

Перша виставка А. Н. У. М.

І. З проблєм нового мистецтва.

Наше громадянство стрінулось уперше віч-на-віч з новим модерним мистецтвом. Правда, долітав час від часу до вух пересічного громадянина гомін боротьби за нові вислови в західньоевропейськім мистецтві але це мало кого займало. Тимто загального зрозуміння для нових питань у мистецтві у нас не було. І хоч питання ці на Заході вже давно стали складовою частиною сучасного світогляду новітньої людини, у нас щойно тепер ширші кола громадянства мають нагоду стрінутись з тими „дивними" і незрозумілими справами в мистецтві. Чомуж нові форми в мистецтві так мало зрозумілі загалові?

Довгі віки від Ренесансу мистецтво йшло шляхом відносин до природи. Це було реалістичне мистецтво. Чим більше картина була схожа з первовзором природи, тим більше була мистецькою. Рівночасно з тим мистецтво стояло на службі преріжних інтересів суспільних чито релігійно-моральних, чи педаґоґічних, чи патріотичних чи всяких інших. Інтереси ці в мистецтві висувались на перше місце, а засоби мистецького формування підчинялися цим вимогам. Нічого дивного, що тематична (іконоґрафічна) сторінка даної картини відгравала дуже важну ролю в мистецькій концепції. Та з могутнім зростом мистецтва засоби реалістичного формування щораз більше удосконалились і рівночасно вичерпувались, поки в новіших часах, щоб не зійти на манівці зовсім простого шаблонового копіювання, мистецтво мусіло зірвати з реалістичним відношенням до явищ природи. На зміну натуралізмові прийшла афірмація моментів духових. Але це була нелегка справа. Бо коли в натуралістичнім наставленні кожний з творців і глядачів мав змогу оком перевірювати здобутки мистецтва у відтворюванні природи, то в справах духових це досить важко.

Тут маємо до діла з темною підсвідомістю людської істоти, яку ніяка наука покищо не зуміла прояснити. З досвіду знаємо як невиразними та фрагментаричними є наші внутрішні візії, тому кожний з модерних мистців пробує на свій власний спосіб дати глядачеві доступ, щоби вглянути в цей невідомий світ.

На тлі тих змагань у мистецтві повстав так званий експресіоністичний напрямок, який у ширшім розумінні в протиставленні до натуралізму старого обєктивного і нового субєктивного (імпресіонізму) обіймає і футуризм і кубізм і всі ті модні нові спроби навязати до старинного переднатуралістичного мистецтва византійського, ґотицького, мистецтва народів відмінної культури Далекого Сходу Японії і Китаю, чи вкінці до мистецтва народів примітивних та мистецтва дитини, — щоб лише добути і засвоїти засоби мистецького формування із тих мистецтв, де мистецька концепція не засновується на безпосереднім відношенні до природи.

Та щоб позбутися реалізму, треба було в першій мірі вилучити з мистецтва весь літературний багаж, себто так звані тематичні сюжети. Боротьбу з т. зв. літературою в пластичному мистецтві підняв ще субєктивний натуралізм, яким був імпресіонізм, що поставив собі метою опанувати весь світ чисто зорових явищ природи. Імпресіоніст не добирав і не будував тематичної сторінки свого твору, бо тема була для нього байдужою справою. Вона лише мала давати йому нагоду розвязувати проблєму світла, яке в чистому (без співпраці інтелекту) зоровому враженні є справою першорядної ваги. Мистець став поруч із фізиком загорілим дослідником світляних явищ природи, а від фізика ріжнився лише тим, що замість ляборато́рійного експериментального досліду, експериментував засобом скалі барв і вальорів, поширюючи рівночасно досліди над впливом світла на лінійне оформлення предметів. Занехано малювати складні істор., жанрові і взагалі тематичні картини, що вимагали великих приготовчих чисто інтелектуальних праць, бо метою імпресіоністичного малярства стало не йти за нічим іншим, лише за оком одиниці.

(Продовження буде)

Посол Лучкович про господарську крізу в Канаді.

Інтервю посла М. Лучковича у румунській пресі.

Черновецький „Час" приносить такі інформації:

„З нагоди свого побуту в Букарешті на інтерпарляментарній конференції дав канадійський посол *Лучкович* довше інтервю для часопису „Адеверул".

Посол *Лучкович* заявив, що й Канада переживає симптоми тяжкої крізи. Канада продукує річно 3—400 міліонів бушлів пшениці. З цеї великої скількости спотребовують на внутрішнім ринку лише 1 міліон бушлів, а решта йде — або ліпше кажучи — повинна йти за кордон. Але Канада тратить помалу ринок збуту. До недавна найбільшим покупцем канадійської пшениці була Англія. Але від якогось часу Англія занедбує Канаду й імпортує пшеницю з Арґентини або СРСР.

Канадійська пшениця, не маючи попиту за кордоном, остається у складах. А ця обставина причиняється до зубожіння й загострення ситуації в цілому краю.

Тому, що Канада є наскрізь хліборобським краєм, то рільнича кріза потягає за собою крізу в усіх інших ділянках економічного життя. Один бушель пшениці коштує фармера 50 центів, а на ринку платять лише 35.

Партія фармерів, до котрої належить і посол Лучкович отримала від держави 100 тисяч долярів субвенції. Ці гроші ужиється до переведення великих праць, до котрих заанґажується безробітних фармерів.

Найбільша часть канадійських безробітних рекрутується з хліборобів. Дрібні хлібороби покидають землю і шукають заняття при будові доріг і т. д.

Щодо населення в Канаді, то воно зложене з 5 міліонів англійців, 3 міліонів французів, 300 до 400 тисяч українців, 150—200 тисяч німців, 120—150 тисяч жидів, 40 тисяч румунів і кілька десяток тисяч шведів.

У Канаді нема більшостевої нації. Англійці мають 160 послів, французи 70, жиди 3, шведи 2, німці 2, а українські національности 1. У парляменті говориться в двох офіціяльних мовах: по англійськи і французьки.

У Канаді нема меншинного питання. Всі народи мають рівні права. Румунські еміґранти, що уходять побіч українських за найліпших рільників, говорять по румунськи, а в свята ходять убрані в своїх національних строях. Їх діти ходять до румунських шкіл, яких там багато.

Любов до вітчини, звідки вони походять, не стоїть у дорозі ані українцям ані румунам бути добрими канадійськими горожанами.

Інтервю відбулося в присутности пп. послів Луцького, Залозецького і Мавра-Михальського. „Адеверул" містить також світлинку всіх 4-ох послів, яку принесли й ми в неділю".

У таборі польських христ.-демократів.

(Конґрес і „сх.-малопольські" хадеки — Програмові декларації. — Специфічність галицького ґрунту і його квіти.)

Польська партія христ.-демократів перебуває від самого початку в опозиції до т. зв. травневого табору. Її бастіоном є Шлеськ. Там находиться резиденція лідера партії, Войтіха Корфантого, там вибрана більшість хадецької парляментарної репрезентації, там теж — у столиці Шлеська, в Катовицях, — відбувся саме конґрес партії 11. жовтня ц. р.

І власне від цього конґресу ожидав політичний польський світ нової „пікантерії", яку мали внести туди „сх.-малопольські" хадеки.

Заслонюючись „українською небезпекою" в Сх. Галичині, вони ще при виборах зломили партійну солідарність і заключили пакт із санацією. Швидко показалося, що це не був чистий виборчий маневр у боротьбі за збереження поль. „стану посідання", а продукт проурядових настроїв тутешньої хадеції. Вибрані при допомозі санації посли і сенатори, як теж обласний орган у Львові „Глос Праци", не поклали рук, стараючися звести партію з опозиційних шляхів і навернути її до співпраці з урядом.

Цій акції не сприяли обставини. Авторитет Корфантого, берестейського вязня, завзятого ворога „санації", заздалегідь виключив можливість погодження хадеків із сучасним режимом Польщі. Мимо дотеперішних невдач посіяти розкор у нутрі парляментарних заступників партії, вожд львівських хадеків кс. проф. Шидельський заповів боротьбу двох течій, себто контра- і проурядової, на терені партійного конґресу 11. ц. м.

І це була власне ця „пікантерія", якої очікували від цього партійного зїзду. Тимчасом не так вийшло. На конґресі, на якому появилось біля 250 умандатованих делегатів, „еретики", себто „східні малополяки" не найшли ніякого резонансу для своїх орієнтацій і з заповідки бурхливости парад вийшов „пшик". Конґрес — як подає катов. „Польонія" — принняв між іншим резолюцію, звернену різко проти сучасного режиму, заповідаючи дальшу гостру опозицію в законодатних палатах і публичному житті.

Велика промова Корфантого покінчилася такою „адмонїцією", зверненою на адресу проурядових хадеків:

„Політика подвійного політ. обличчя, політика „ділова" під плащиком якої скривається соромлива трусливість і опортунізм—найменше може мати місце в християнських демократів".

Для нас із програмової декларації, ухваленої конґресом, деякий інтерес має уступ про нац. меншости. В ньому читаємо:

„Відносно нац. меншостей П. П. Х. Д. стоїть на тому, що ці меншости повинні відноситись льояльно до держави, іншими словами: ХД бажає їхньої державної: асиміляції. Натомість держава повинна дати можливість нац. меншостям плекати їх нац. і релігійну відрубність, їх нац. культуру й користуватися всіми правами громадян нарівні з польським народом".

Блаженні віруючі в програмові декларації польських партій — бо їх є царство... надії. Та навряд чи такі „віруючі" є вже серед національних меншостей.

Жидам ще й окремий уступ присвячено, звернений проти їх „привілеїв" у господарському житті.

Польська преса присвятила конґресові хадеків чимало уваги. Старенький „Час" з підвавельського міста, розбираючись у настроях зїзду, зазначує іронічно, що — мовляв — вистарчить прочитати перше і останнє прізвище з 25-членного нового проводу партії, аби ці настрої збагнути. Перше прізвище — це Корфанти а останнє — його дружина, пані Корфантова.

Замітне, що саме на сх.-галицькому ґрунті родяться такі своєрідні квіти, як: вчорашні ендеки, а сьогоднішні санатори зі „Слова Польского", „сх.-малопольські хадеки", „сх.-малопольські сіоністи"... Правда — перші і другі для оборони „стану посідання", а треті...? Тут і заковика!

В. Север.

У тюремних мурах.

Українські політичні вязні у львівській вязниці „Бриґідки" під теперішню пору.

Львівська карно-слідча вязниця т. зв. „Бриґідки", що має за собою вже поважну історію та традиції для українських політичних вязнів, містить тепер у своїх мурах 23-х слідчих політичних вязнів і 21 засуджених на збірну кару 96 літ і 8 місяців. Під цю пору перебувають там такі засуджені за політичні провини українці. Миґул Іван (10 літ), Левицький Микола (8 літ), Процишин Василь (8 літ), Лампіка Любомир (6 літ), Салак Володимир (5 літ), Шмирко Василь (5 літ), Чоп Степан (5 літ), Стецишин Богдан (4 роки), Терещук Михайло (4 роки), Гевко Богдан (4 роки), Бардаківський Степан (3 роки), Кожушко Микола (3 роки), Кирилюк Остап (3 роки), Лахман Павло (3 роки), Кравчук Іван (3 роки), Пец Дмитро (3 роки), Паляницький Іван (3 роки), Васильчук Микола (2 роки), Ткач Іван (2 роки), Заяць Назар (14 місяців), Маруняк (1½ року).

Слідчі вязні: Кравців Богдан, Качмарський Володимир, Книш Зеновій, Кордюк Богдан, Максимюк Микола, Матіяців Прокіп, Максимишин Гриць, Міськів Іван, Чоловський Володимир, Гук Остап, Вирета Дмитро, Джиджора Іван, Ячишин Юрко, Процишин Осип, Процишин Жиґмонт, Сена Ярослав, Данчевський Андрій, Мицик Іван, Пришляк Остап, Бокало Степан, Козакевич Юлія, Колодницький, Гірняк.

Домагаються відкинення пляну Йонґа.

Повідомляють з Берліна, що головна комісія сойму домагається від уряду, щоби зажалав знесення репараційного пляну Йонґа та здержав виплату сплат

Польсько-литовський конфлікт.

Литва заявляє, що не заперестане боротьби за Вильно.

З нагоди литовського „дня жалоби" з приводу втрати Вильна, лит. міністр закордонних справ Завніюс виголосив велику політичну промову, присвячену литовсько-польським взаєминам. Він заатакував знову гостро польське становище в справі Вильна, заявляючи, що колиб навіть заходи петрифікації нинішнього стану посідання повелися, „проблема Вильна далеко ще не буде полагоджена". Завніюс критикував теж польське відношення до справи транзиту, яку — мовляв — польський уряд висунув на перший плян, хоча вона і для Польщі не має великого значіння. Навіть евентуальний неприхильний присуд Гаґського Трибуналу у лит.-польській транзитовій справі не змінить становища Литви. Вона буде, мовляв, так довго добиватися у Лізі Націй, поки проблема Вильна не буде вирішена в литовському дусі.

Наприкінці д-р Завніюс заявив, що Литва внесла нову скаргу, у формі ноти протесту, проти вбивства литовського вояка Кібартаса, якого застрілила (впевняє Завніюс) польська прикордонна сторожа. Такі акти мовляв, мають метою перемінити істнуючу невтральну полосу в постійну міждержавну границю.

Китай готов на війну.

В Нанкіні відбулося політичне віче, на якому промовляв Чан-кай-шек, критикуючи китайсько-японську ситуацію. Виголосив він промову, в якій між іншим заявив, що терпеливість китайського національного уряду кінчиться. Якщо Союзові Народів не вдасться зліквідувати манджурського конфлікту, Китай сам візьме хід подій у власні руки. Китай додержить зобовязань, які випливають з рішень Союзу і пакту Кельоґа, але коли Союз Народів і сиґнатарі пакту Кельоґа не додержать своїх обовязків, Китай не відступить перед найвищим самопосвятою, перед фінансовим знищенням краю, перед веденням війни для оборони святих прав і збереження світового миру.

Діляться чужим добром.

В китайському Туркестані слідний повстанський рух, керований большовиками. Москва вже від давна поширює в цьому краю свої впливи з метою відорвати його від Китаю. Тепер хоче покористуватися китайсько-японським конфліктом. Окупація радянськими військами китайського Туркестану разом з Кульджою й Кашґарією, що представляв простір 1,400.000 кв. клм., богатий в ріжні земні добра, мала би бути компенсатою за японську анексію частини Манджурії.

Арешти в Яворівщині.

Пишуть нам:

Говорячи без ніяких коментарів, самі довершені події останніх днів виглядають у нас ось так:

Дня 4 ц. м. арештовано пп. Петра Волощака й інж. Юліяна Бика в часі їх контролі кооперативи з доручення української повітової кооп. централі в Яворові в с. Старисько Воля, поведено на постерунок до с. Скла, де списано з ними протокол і пущено на волю з тим, щоби не показувалися до села.

Дня 7. ц. м. зайшло таке саме з директором повіт. кооп. централі (44 кооператив) п. Миколою Чопиком та інж. Ю. Биком у с. Черниляві. Їх поведено на постерунок до Наконечного, перетримано цілу ніч, списано протокол і пущено на волю.

Дня 10. ц. м. заарештовано знову дир. Миколу Чопика й п. Петра Волощака підчас їхньої люстрації кооперативи в с. Прилбичах. Тут поведено їх на постерунок, переведено дуже точну ревізію (навіть в черевиках!), заковано, поведено до поліц. комірки, де не було нічого більше крім гаку на стелі, шнурка і гаку на підлозі, сковано обох арештованих на руках разом і до гаку на підлозі так, що не могли ні стояти, ні лежати, ні сидіти — і тут без їди та в холоді й темноті передержано їх так цілу ніч. На другий день списувано з ними протоколи кілька годин. В Яворові інтервеніовано в старостві і староство телефонувало передполуднем, щоби випустити арештованих зараз — їх випущено на волю аж в 6. год. вечором. Старостою в Яворові є тепер Ян Бялостоцький, що приїхав з міністерства з Варшави.

Про ті події в Яворівщині повідомлено міжнародню кооп. організацію. Також зроблено в тих справах донесення до держ. суду.

Траґічна смерть б. дир. Мирона Гаврисевича.

В середу, 14. ц. м., сторож Личаківського цвинтаря у Львові найшов при ранніх оглядинах цвинтаря трупа якогось елеґантно вбраного мушчини в середньому віці. Негайно повідомлена поліція найшла в кишені візитову карточку на імя Мирона Гаврисевича, б. заст. директора Земельного Банку у Львові. Показалося, що денатом є справді відомий у широких колах українського громадянства у Львові дир. Мирон Гаврисевич.

Застрілився покійний біля могилок свого 7-літнього синка та 4-літньої донечки.

Мирон Гаврисевич, 46-літній мушина, був директором Земельного Банку від травня 1925 року до серпня 1929 р. У звязку з реорґанізацією Зем. Банку й іменуванням нової дирекції, іменовано його вишим урядовцем, з залишенням титулу заступника директора без директорських функцій. Вже від довшого часу зраджував прояви сильної нервової недуги. Весною ц. р. лікувався 2 місяці, у вересні мав відпустку. Зголосившись в дні 1 жовтня ц. р. до служби, подав одночасно просьбу звільнити його з посади, подаючи за причину „інші наміри". Цю просьбу прийнято до відома. Всякі поголоски про якісь зловживання Покійного в Земельному Банку позбавлені — як довідуємось з цілком авторитетного джерела — всяких підстав.

На жаль, деякі вчорашні польські ґазети відразу натякнули на звязок цієї траґічної смерти з Земельним Банком. Таке підозріння абсолютно не відповідає правді, а самій інституції може зробити тяжку кривду. Булоб річю гідною найбільшого напятнування, колиб цей випадок використано злобно, знову проти Зем. Банку, який є декому сіллю в оці.

Покійний був перед війною і підчас війни урядовцем Австро-Угорського Банку. Залишив жінку й малого синка.

Невже зловили винуватця?

В пошукуванні за винуватцями залізничого замаху під Біяторбадь арештовано у Відні перед кількома днями підозрілу людину, якогось Сильвестра Матушку, що вже й признався до участи в замаху не тільки коло Будапешту, але й коло Ітеборґу. Оповідає, що до тих замахів намовив його якийсь чоловік, з яким стрінувся підчас подорожі. Він сказав йому, що треба створити секту, яка ущасливила би людей. Мав майже гіпнотичний вплив на нього і підсунув йому думку зробити замах на потяг. Поїхав з ним до Ітеборґу, де дав йому вибуховий матеріял і повчив, як заложити під шини. Опісля відійшов, а Матушка викликав за його радою експльозію. Незабаром явився знов у Матушки і намовив його до замаху під Біяторбадь. При другому переслуханні Матушка дещо змінив свої зізнання. Робив враження людини несповна розуму. При останньому переслуханні зізнав, що замах виконав на приказ якогось Берґмана. На підставі порівнання письма Матушки з карткою, найденою коло місця катастрофи під Біяторбадь, стверджено, що оба письма є ідентичні. Тому думають, що Матушка є головним винуватцем. Поліція каже, що залізничі замахи на Угорщині, в Німеччині та Австрії є ділом Матушки, який являється типом маняка, що відчуває радість, коли може зробити щось страшне. Колись був він офіцером цісарської армії та великим ворогом соціялізму.

Гуверівський банк.

На основі вістей з Ню Йорку, реалізація найбільшого американського Банку редисконтового скінчена. Забезпечений уділ банків у редисконтовому фонді осягнув 500 міліонів долярів і може бути підвищений до міліярда долярів. На випадок потреби плянується другий міліярд. Є надія розтягнути цей плян на малі фармерські банки, що дають середньо-термінові кредити. Залізничі облігації втратили в останніх місяцях поважну частину своєї вартости наслідком зменшення залізничих доходів. Щоби піднести їх вартість Вашингтон задумує піднести залізничу тарифу на 15 проц. Швидка реалізація пляну Гувера щодо Банку редисконтового і намір прийти з допомогою залізницям зміцнили оптимістичні настрої на нюйоркській біржі. Вісти про можливість спадку курсу доляра уважають у нюйорських міродатних колах невдалим жартом.

—o—

Непримирне становище Японії.

Друге засідання Ради Союзу Народів у справі манджурських подій відбулося 13. ц. м. вечором і було посвячене вислуханню обох сторін, Японії та Китаю. Японський представник Йошізава ствердив, що представник Китаю в Токіо зажадав від японського уряду, щоб означив речинець, коли будуть стягнені японські війська з Манджурії. Японський міністр заграничних справ відповів, що його уряд хоче відкликати своє військо якнайскорше, але протияпонська атмосфера в Манджурії не позволяє на це. Тому Японія мусить наперед забезпечити інтереси японських горожан і щойно тоді, коли притихнуть ворожі настрої, можна буде перевести евакуацію японських військ. Арґументи Йошізави збивав китайський делеґат д-р Ше, зазначуючи, що атмосфера в Китаю є напружена, але тільки наслідком японської окупації, що триває від місяця. Серед відомих уже документів навів дві найважніші депеші, що японські війська бомбардують дальше з літаків китайські міста в Манджурії. Японський делеґат відповів, що не має від свого уряду вістей про це.

Представник Великої Британії льорд Рідінґ спитав представника Японії, чи не міг би звернутися до свого уряду за інформаціями в цій справі. Йошізава обіцяв це зробити. Вкінці предсідник Ради Бріян, зреасумувавши дебату, ствердив, що Японія запевнює, вже не перший раз, що не задумує окупувати вічно Манджурії, оскільки безпека й охорона японських горожан на це позволять. З другого боку китайський представник дав ще раз запевнення, що безпека японських горожан буде загарантована та що його уряд старається втихомирити край. Серед таких умовин предсідник Ради висловив надію, що конфлікт не прийме розмірів катастрофи. Бріян відкликався до почувань обох посварених народів і візвав їх, щоби вплинули на свої уряди задля мирного поладнання конфлікту.

На тім засідання закрито, а тимчасом ідуть приватні переговори між делеґатами, щоби найти вихід із ситуації. Найближче засідання відбудеться не раніше як у пятницю.

Як повідомляють із Токіо, японський кабінет рішив 12. ц. м., що відкидає всі заходи Вашинґтону або Союзу Народів в японсько-китайській справі та буде старатися, щоби та справа була поладнана в дорозі безпосередніх переговорів між інтересованими сторонами.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

СЕНАТ.

14. жовтня відбулося перше в цій сесії засідання сенату. Проект закону про будову залізниці Краків-Мехів прийняли в сойм. стилізації. Новелю в справі спису населення реферував сен. Домбський. У голосуванні прийняли цей закон у сойм. стилізації. Таксамо у сойм. стилізації прийняли два закони про скасування окр. судів у Білій Підляській та Млаві. В новелі про платні не поробила сенатська комісія ніяких змін і її прийнято в сойм. стилізації.

Найближче засідання сенату буде 22. жовтня.

ЗА ЗМІНУ СОЙМ. РЕҐУЛЯМІНУ.

На вівторковім засіданні сойму полк. Славек і тов. поставили внесення за зміною реґуляміну сойм. нарад. Вони пропонують такі зміни: 1) щоби до форм. внесень зарахувати внесення про обмеження часу промов, 2) промови не можна обмежити нижче 15 хв., 3) внесення про обмеження часу тревання промови не можна ставити наново після кожної дальшої промови, коли бесідник не дістане маршалової згоди, 4) внесення про обмеження часу тревання промови маршал піддає під голосування після закінчення промови, підчас котрої це внесення зголошено, 5) за згодою палати можна взяти під наради справи, які маршал поставив на денному порядку, без додержання речинця передбаченого в уст. 15. і 17. сойм. реґуляміну.

Опозиція твердить, що пропоновані більшістю зміни хочуть дальше обмежити свободу рухів опозиції та ще більше приспішити праці парляменту.

Опозиція заповідає якнайгострішу боротьбу проти дальшого обмежування посольських прав, а навіть погрожують сецесією зі сойму.

Одначе покищо правдоподібніше буде, що опозиція зречеться усіх становищ, себто віцемаршалківства та секретаріяту президії сойму.

ЗДОГАДНІ ЧЛЕНИ УВО АРЕШТОВАНІ В СТАНИСЛАВІВЩИНІ.

Поліція арештувала **Олену Бучковську**, уч. II. р. сем. в Станиславові, **Ярему Стажинського**, абсольвента рільн. школи, **Станислава Рошка** уч. VII. гімн. кл. та ще кілька осіб. В руки поліції попалося 800 пр. нового числа „Сурми" й летючки ОУН; під замітом кольпортування їх арештувала вона вище наведених.

НОВІ ПОЧТОВІ ОПЛАТИ.

Від сьогодні обовязують нові почтові оплати: краєві листи 30 сот., краєві листівки 20 сот. закордонні листи 60 сот., закордонні листівки 35 сот. Оплата за поручення 60 сот., себто поручені листи 90 сот., поручені листівки 80 сот. Поруч нових оплат від всіх посилок обовязують доплати на безробітних від 5 сот. до 50 сот. залежно від ваги; до листів, листівок, друків і пачок до ваги 5 кґ. доплачується 5 сот. До телефонічного абонаменту доплачується в 1. від. 50 сот., в 2. і 3. 1 зол.

ОДНАКОВА ОПЛАТА ДЛЯ ТАКСІВОК.

Львівське городське староство в порозумінні з маґістратом опрацьовує нову тарифу для таксівок. На днях уже зникнуть стяжки з таксівок, що означають знижену тарифу, бо всі вони братимуть однакову таксу.

ЛЯВАЛЬ ПРО ПОЇЗДКУ ДО ВАШИНҐТОНУ.

Премієр Ляваль висловився перед представниками англійської преси про свою подорож до Зед. Держав, що не братиме участи в ніякій конференції у Вашинґтоні та не буде виготовляти тексту договору. В щирій розмові буде старатися розвязати всі важні питання перед якими стоїть сьогодні світ. Премієр Ляваль просив представників преси, щоби вистерігалися сензаційни хвісток і поголосок; преса довідається про зміст розмови з офіційних оповісток, які зможуть заспокоїти цікавість громадянської опінії.

ЧИН ЄЗУЇТІВ ВИДАЛЕНИЙ З ЕСПАНІЇ.

Еспанський парлямент 178 голосами проти 59 ухвалив закон про видалення чину Єзуїтів із держави та про конфіскату їх майна.

Справу інших чинів управильнять спец. закони. През. Замора скликав засідання кабінету. Сподіються, що на ньому западе ухвала про димісію уряду.

НОВИНКИ

— **Евген Говикович** веде свою робітню футер **у Львові, вул. Домініканська 4.** Тел. 67-54. 104 17—?

— **Ювилейне Свято „Рідної Школи" в Коломиї** відбудеться дня 25. жовтня 1931 р. в год. 9. рано.

— **Виставка АНУМ і француського й італійського мистецтва в Нац. Музеї** має постійний успіх. До сьогодні мала виставка 1300 гостей, в тому велику кількість не-українців. Треба сподіватися, що до кінця жовтня число гостей подвоїться, бо це перша нагода побачити у Львові твори великих сучасних майстрів західньоевропейського мистецтва та праці наших мистців. Виставка повернула на себе увагу й здобула повне признання критики та пролунала широким відгомоном серед громадянства.

— **Студентська мистецька виставка „Золотий Усміх" у Львові** народилася в останніх днях вересня серед молодих студентських талантів. Днем і нічю працюють вони під умілим проводом (покищо тайна) над своїм першим виступом. Управа вжиє всіх заходів, щоби премієра, яка відбудеться в кожному разі ще перед першим снігом, випала найкраще та здобула признання громадянтва для „Золотого Усміху".

— **З культурної діяльности українського Т-ва „Просвіта" у Моравській Остраві.** 13. вересня д-р О. Цюпка, суддя з Богуміна, виголосив виклад про пок. В. Липинського і його політичну діяльність; 27. вересня проф. д-р І. Мірчук, з Берліна, викладав про українського фільософа Григорія Сковороду, а 11. жовтня д-р С. Григоряк, проф. торговельної академії з Мор. Остравы, про англійського письменника Г. Г. Вельса.

— **Ще про нараду наших фінансових і господарських установ з 12. ц. м.** У інформаційній замітці про нараду представників українських фінансових і господарських установ, опублікованій на сторінках вчорашнього „Діла", пропущено при складанню тексту на друкарському станку між учасниками наради представника „Центросоюзу". „Центросоюз" репрезентував на цій важній нараді **дир. Юліян Шепарович.** Цю друкарську похибку і коректорський недогляд справляємо на цьому місці та доповнюємо рівночасно реєстр учасників наради.

— **Збільшення української власности у Станиславові.** З певних джерел довідуємося, що наша стара і почесно знана нашому громадянству торговельна установа „Народня Торговля" набула в останньому часі гарну камяницю в Станиславові на приміщення свого складу товарів. Камяниця положена в доброму місци і має біля себе 900 сяжнів городу, на якому можна розбудуватися. Це збільшення нашого національного майна слід занотувати з признанням, а то тим більше, коли зважити теперішні важкі відносини та господарські труднощі.

— **Замість „Віденської каварні" ПКО.** Як зачувати, управа ПКО закупить від м. Львова комплекс будинків при пл. св. Духа, де м. ін. є „Віденська каварня", щоби побудувати там львівський відділ ПКО. Ідуть переговори в тій справі.

— **Оплата за клунки в особовому вагоні.** Головний Комітет боротьби з безробіттям предложив проект, щоби подорожні, які матимуть зі собою в залізн. вагоні ручні клунки, платили за них окрему оплату. Оплата не торкалася би знаряддя праці та клунків вагонів IV. кл. і всяких клунків у підміськім русі. В інших поїздах оплата від одного ручного клунка виносила би: в вагонах III. кл. 10 сот., в II. кл. 20 сот., а I. кл. 50 сот.

— **Справа перенесення „Орбісу".** Як ми вже повідомляли, львівську дирекцію „Орбісу" перенесуть до Варшави. Співробітникам львівської централі виповіли вже. У Львові продаватимуть залізничі білети лише в відділі при Марійській площі (дім Шпрехера).

— **Варшавські гості у Львові.** Один електромонтер приїхав до Львова трохи забавитися та запросив до товариства урядника. Оба вони завели до гостинниці „Депенданс Сіти" при вул. Сикстуській М. Брецьку й там її знасилували. Поліція зайнялася тою справою, а варшавські гості лишили тамчасом для жертви гульні 30 зол. у дверника гостинниці.

— **Домик сходин у Львові.** Поліція викрила нову „святиню кохання" в мешканні М. Орлович, при вул. Кохановського 20. За відвідини своїх дівчаток брала вона від гостей по 5 зол. Жрекиню поліція арештувала.

— **З львівської хроніки.** З пивниці Івана Омильського, при вул. Замарстинівській, пропало вбрання варт. 1500 зол. — Поліція арештувала Карла Шаста, з Кривчицької Кольонії, за намагання вбити В. Сапінського на личаківськім двірці. — За крадіж золотого годинника, варт. 20 долярів „відпочиває" Софія Коляса; за „позичений" кожух помандрував за крати З. Клепачківський; за крадіж харчів з камениці, при вул. Полтвяній, арештували Фігурського; хотів грітися в зимі Ф. Михалицький та „позичив" залізну печку від Куртіни, при вул. Сонішній; хотів слухати радія М. Костецький з Букачовець та „потягнув" апарат варт. 700 зол.; З. Прашка хотів розбогатіти та вломився до крамниці Підберезки на вул. Різницькій. — За підозріння влому до крамниці Гольдберга, при вул. Станислава, покутує Л. Штерн; Б. Троль любив чужі векслі й зле на тому вийшов.

— **З краєвої хроніки.** З господарства Олекси Медика в Зеленцях, борщівського повіту, перекинулася пожежа на сусідні будинки. Згоріли 4 хати та стодоли з плодами. Шкода сягає 25.000 зол.

— **Представники кращих кругів у сітях поліції.** У ночі з вівтірка на середу переводила львівська поліція облаву на нічні нетлі. При нагоді попали на поліцію також любовні парочки з кращого товариства, а саме: артист-маляр, урядничка та професор гімназії, дружина лікаря.

— **Увільнюючий присуд у справі... Ніцшого.** Рік тому сконфіскувала прокуратура „Слово Поморске" за це, що помістило портрет фільософа Ніцшого з підписом „Скінчив у шпиталі для божевільних". Прокуратура пояснювала, що сконфіскувала часопис за поміщення портрету Пілсудського. Справа набрала розголосу, закордонні часописи повідомляли, що в Польщі сконфісковано портрет Ніцшого. Редактора „Слова Поморск-ого" Рожанського обвинуватив прокуратор за те, що допустився „грубого вибрику". Признавав, що портрет був дійсно портретом Ніцшого, всеж піддержував акт обвинувачення. Суд увільнив редактора Рожанського. Прокуратор вніс спротив проти увільнюючого присуду. Окружний суд на апеляційній розправі засудив редактора на 6 тижнів вязниці. Тепер Найв. Суд уневажнив присуд окр. суду. Судові кошти покриває державний скарб.

З кіна.

КІНА: „КОПЕРНИК"—МАРУСЕНЬКА: „ШЛЯХ УПАДКУ І ГАНЬБИ" („ЇЇ хлопчик").

Недавно бачили ми чеські фільми гротесково-гумористичного типу з артистами Буріяном і Анні Ондра, тепер маємо нагоду оглянути фільму з т. зв. великого чеського репертуару. „Її хлопчик" (перерібка з повісти) — це наскрізь реалістична драма, якої сюжетом є трагедія матери. Ані автор сценарія ані режисер не придумували ніяких модерних екстраваганцій, а проте фільма позбавлена й банальних моментів, надзвичайно суцільна й робить дійсно сильне враження. Гра артистів (особливо Магди Соні) захоплююча. Фільма свідчить про високий рівень чеської кінематографії. Для нас, українців, вартісна ще й тим, що всі діяльоги й пісні знаменито розуміємо, — дикція виконавців бездоганна. (нм.)

З судової салі.

ТРЕТІЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ ПРОТИ ДЖИДЖОРИ І ТОВАРИШІВ.

Після полудня розправа тягнулася дальше. Переслухали поліційних свідків. М. ін. розпитували *Бачинського*, тепер коменданта поліц. станиці в Трибухівцях біля Бучача, який старався обтяжити обвинувачених. Взятий обороною в перехресний вогонь питань, в деяких моментах мотався.

Сьогодні (14. X.) почалася розправа тим, що предсідник відчитав ухвалу трибуналу, яка відкидає внески оборони з попередніх днів.

Відтак перечитано зізнання поліц. *Урбанського*, що не міг ставитися на цю розправу, бо перебуває на лікуванні в Закопанім.

Прокуратор поставив після того внесок покликати свідків прокуратури Трембаловича і слід. суддю зі Станиславова та ключника з Бучача Романюка.

Вдруге вже на цій розправі забирав голос знавець *Вестфалевич* щодо жужля, найденого на згарищі в Петликівцях Ст., яке привезли на розправу зі Станиславова. На відповідний запит оборони знавець каже, що коли підпал був спричинений цим запальним средством, то він мусів би находитися або у фляшочці, оберненій все корком до гори, або матеріяли, які там находилися мусіли бути перенощені у двох віддільних пакуночках. Це все перечить цьому, що говорив свід. Фідеркевич про один тільки пакунок у кооперативі в Підгайчих, з яким поволилися обвинувачені Пришляк і Бокало без всякої вважливости.

Слідчий суддя з Бучача *д-р Геннер* говорив про переслухування обв. Джиджори і Максимишина, які, як каже, носили характер спонтанічної щирости, подавали з подивугідною прецизністю точно час підпалу й інші подробиці. На побиття Джиджора не скаржився, тільки Пришляк і Гук; цей останній зазнав їх підчас пацифікації. Цікаво, що коли коміс. Спеванкевич звертався до нього з проханням, щоби передав вязнів назад на поліцію зі суду, д-р Геннер цього не зробив, уважаючи такий крок за зовсім незгідний з карною процедурою. Щодо Гука, то він ніколи не признався до ніякого злочину ані перед ним, ані перед поліцією.

Дальше перевинувся через салю ряд свідків, що зізнавали на ріжні обставини щодо алібі обвинувачених. М. ін. селяни з Голгоч, села віддаленого від Петликовець Ст. ок. 3 милі, ствердили, що І. Джиджора того дня, коли був у Петликівцях Ст. підпал, возив з поля бараболю.

Вкінці д-р Ганкевич поставив внески на покликання цілого ряду свідків, а саме прокуратора Полього, лікаря д-ра Малацюка, адвокатів д-ра Олесницького, д-ра Волянського і Перегінця, всіх зі Станиславова, на обставину, що вони бачили побитого обв. Максимишина і що перед деякими з них він жалувався, Вас. Рачка і Софію Максимишин на обставину, що обв. Максимишин не видалювався критичного дня нікуди поза Котузів, село, де він перебував, та постер. Брика на обставину каяття обв. Максимишина. Вкінці вносить на зареквірування карних актів зі Станиславова, що відносяться до тих людей, яких Фідеркевич тоді обтяжив таксамо з §§ 58. і 165. (держ. зрада і підпал у Петликівцях Ст.), а котру то справу окр. суд в Бережанах уморив.

РОЗПРАВА ПРОТИ С. ОЛЕСЬКОВА Й ТОВ. ПЕРЕД ЛАВОЮ СУДДІВ ПРИСЯГЛИХ В ЧОРТКОВІ ЗА ЗЛОЧИН З § 58. Ц.

В днях 10. і 11. жовтня ц. р. відбулася перед окружним судом як трибуналом суду присяглих в Чорткові розправа проти Степана Олеськова та сімох товаришів за злочин державної зради з § 58 ц. Предсідником трибуналу був с. о. с. Гоньсьоровський, вотантами — с. о. с. д-р Цисарж і Кенігсберг. Обвинувачував підпрокуратор Валявський. Боронили д-р Ст. Шухевич зі Львова та д-р Вол. Електорович і д-р Остап Юрчинський з Чорткова. В лаві присяглих засідали в більшости поляки. Як обвинувачені станули: 1) Степан Олеськів, літ 17; 2) Мирослав Ростковиич, літ 15; 3) Василь Карачко, літ 18, всі три гімназійні учні, 4) Омелян Тарнавський, літ 22, студ. прав; 5) Михайло Горячий, літ 29, слюсар; 6) Остап Білинський, літ 36, прив. урядовець, 7) Антін Івахнюк, літ 24, студ. фільософії; 8) о. Микола Івахнюк, літ 44, гр.-кат. парох у Джурині.

По думці акту обвинувачення всі підсудні мали допуститися злочину головної зради через те, що в рр. 1928—1930 в Чорткові та околиці вступили й належали до УВО, громадили, переховували та поширювали нелегальну літературу і переховували зброю. Крім цього Антін Івахнюк мав допуститися проступку з § 460 к. к. тим, що перебуваючи на військових вправах в році 1928 в Острові-Комарово, забрав собі з поля вправ зіпсовану світляну ракету вартости 5.40 зол. Наслідком цього всі підсудні мали допуститися злочину головної зради з § 58. ц., а крім цього Антін Івахнюк ще й проступку крадіжи з § 460 к. к.

Всі підсудні заперечили перед судом свою вину, себто приналежність до УВО. А саме обв. Олеськів зізнав, що до УВО не належав, а тільки від студ. Івана Шиманського, що тепер перебуває за кордоном, діставав „Сурму", яку читав сам, давав теж її читати Ростковичеві й Карачкові, а після прочитання нищив усі примірники й дальше їх не поширяв. Про УВО з ніким не говорив, до приналежности до УВО нікого не namawляв, ані теж не підприймав ніякої іншої протидержавної діяльности. Вправді на поліції зізнав, що після виїзду Шиманського до Німеччини став повітовим командантом УВО в Чорткові Омелян Тарнавський, студ. прав, який мав відтепер доставляти нелегальну літературу й давати всякі вказівки, одначе тепер твердить, що це все є неправдою, а на поліції зізнав на Тарнавського тому, бо так домагалася поліція і на випадок заперечення цього грозила биттям. Тепер зізнає, що з Тарнавським ніколи про УВО не говорив і ніколи не одержав від нього нічого нелегального.

Ростковиич і Карачко зізнають, що до УВО ніколи не належали, нічого протидержавного не зробили, а читали тільки „Сурму", яку одержували від Олеськова. Тарнавський та Івахнюк Антін зізнають таксамо, як на поліції і в слідчого судді. Ніколи до УВО не належали, ніякої нелегальної літератури не громадили й нікому не давали її читати. Те, що, нібито, наслідком пошукування

кування за ними поліцією втікли до Львова й тамже скривалися, цілком не відповідає правді. До Львова виїхали на університетські студії і зараз зголосилися в міському магістраті.

Таксамо якнайрішучіше заперечила свою вину решта обвинувачених, себто Михайло Горячий, Остап Білинський та о. Микола Івахнюк. З них п. О. Білинський як люстратор філії „Просвіти" не тільки ніякої протидержавної роботи не вів, а навпаки: все гостро виступав проти нелегальщини, уважаючи її шкідливою для нашого народу. А щодо останнього обвинуваченого, о. Івахнюка, то знайдені в нього дві летючки УВО переслані були йому почтою від незнаних людей.

Ціла фаланга прокураторських свідків не внесла у розправу нічого надто цікавого. Функціонарі держ. поліції старалися всіми способами підтвердити акт обвинувачення, одначе все таки їх зізнання, в яких були й противорічности, випали блідо. Референт староства Ґомулкевич та комісар поліції Чайковський, навчені досвідом з розправи в березні ц. р., зізнавали цим разом не так уже певно і менше „спренжисто".

Після зізнань кількох свідків оборони на внесення прокуратора заряджено тайну розправу, підчас якої відчитувано знайдені брошурки УВО й уступи з „Розбудови Нації". Зізнавав у тому часі також знавець справ УВО й ОУН надкомісар Ґанчарчик з тернопільського воєвідства.

На закінчення доказового поступовання поставлено суддям присяглим 25 питань: по два для кожного обвинуваченого в напрямі злочину з § 58 ц. (участь у гол. зраді безпосередня і посередня), по одному для кожного обвинуваченого з § 65 ц. та одно питання з § 460 к. к. для Антона Івахнюка.

Після того виголосив дуже різку промову прокуратор, а по нім промовляли оборонці: д-р Вол. Електорович, д-р О. Юрчинський і вкінці д-р Ст. Шухевич.

На основі вердикту суддів присяглих звільнено всіх обвинувачених від злочину з § 58 к. з., обв. Івахнюка від проступку з § 460 к. зак., обвинувачених Мирослава Ростковича, Василя Кабачка, Остапа Білинського, Михайла Горячого, о. Миколу Івахнюка від вини й кари, звільняючи їх теж від закидів щодо злочину з § 65 к. з. Обвинувачених: *Омеляна Тарнавського, Антона Івахнюка і Стефана Олеськова визнано винними злочину з § 65, після чого трибунал засудив Степана Олеськова на 1 рік важкої тюрми*, загостреної раз на 4 місяці постом, *Омеляна Тарнавського й Антона Івахнюка на півтора року важкої тюрми*, загостреної що три місяці постом і темницею.

Публика, що цілий час дуже чисельно залягала салю розправ і судові коридори, приняла цей несподівано високий засуд з незвичайним здивуванням. Оборона зголосила касацію. *В. С.*

ВСЯЧИНА.

КОПАЛЬНІ ЗОЛОТА КОРОЛЯ СОЛОМОНА В ПРАЛІСАХ АФРИКИ.

Таємні будинки в джунґлі.

Американський журналіст, Ерик Розенталь, описує в одному американському часописі свої небуденні відкриття в пралісах середущої Африки.

Підчас перелету прогульки летунів довкола Африки, а саме над Родезією, завважали летуни таємні сліди шляхів із середини пралісу на беріг моря й звалища будівель біля них. Вислана експедиція відкрила в гущавинах пралісу добре задержані шляхи, збудовані з великих скель, які тягнулися на сотні кільометрів. Біля шляхів найшла експедиція звалища великих будинків, збудованих із великих камяних кісток, а також багато глиняної посуди, предметів і знаряддя до праці з бронзу й кременя.

Перекази про прадавню цивілізацію в глибині Африки.

Тубильці знали докладно про таємні будівлі в глибині гущавин пралісу Родезії. Коли при кінці минулого століття приїхали в ті околиці перші білі поселенці, тубильці оповідали їм про ці будинки невідомого походження. Білі поселенці не вірили переказам тубильців, але опісля зі здивуванням переконалися, що вони казали правду. В диких околицях Родезії жили колись цивілізовані племена. В пралісах дикої країни, де в недоступних горах і скелях гніздилися стада львів і антильоп, а тисячі вужів вижидали на жертви, новітні дослідники находили всюди сліди давньої культури. Після великих труднощів і небезпек нові подорожники найшли довгий шлях збудований з великих, важких каменюк, у деяких місцях мов би недавно збудований.

Загадочні копальні золота

Дальші розшуки принесли несподіваний вислід: відкрили опущені копальні золота, куди вели шахти, викопані способом подібним до сьогоднішнього, хоч не знали тоді електричних підойм. Серед звалищ найшли відломки золотодайної руди; старинні вважали, що не варт труду добувати її для такої маленької кількости металю. Після дослідження звалищ прийшла черга на копальні; отвори їх берегли віковічну тайну. В нутрі копальні найшли старинне знаряддя з бронзу, великі кітли до перетоплювання металів, подібні до сьогоднішних, в деяких находилися рештки золота.

Перед 3500 літ працювали в тих копальнях фенікійці. Копальні належали до короля Соломона, який звідсілля черпав золото на прикрасу славної святині в Єрусалимі. Знаряддя і останки будинків „пережили" храм на 2.000 літ. Докладні поміри копалень виказують високу гірничу культуру фенікійців. Інжинірі оцінюють на основі решток, що Соломон і Гірам добули з тих копалень золота на суму міліона долярів. Прикраси на копальнях такі самі, як на руїнах у Сирії й Картаґіні, а також символи богів Бааля й Астарти. Біля них є подоби птиць і звірів. В руїнах були теж золоті посудини й фіґурки з бурштину.

—o—

СПОРТ.

Пятизмаг за мистецтво українського студента.

В неділю 18. X. в год. 11. на площі С-Батька відбудеться пятизмаг за мистецтво українського студента. Зголошення приймає до дня 17. X. ц. р. Ярослав Рак, Листопада 31. Пятизмаг організує УССК.

Незалежно від цього в год. 10. відбудуться внутрішньо-клюбові легкоатлетичні змагання жіночої легкоатлетичної секції УССК-у. У склад змагань увійдуть такі конкуренції: біги: 60, 100 м.; мети: диском, ратищем, кулею; скоки: вдовжінь, увисочінь; ґінці: 4×60.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 14. X. ц. р. за масло експортове та десерове пріма 3·— зол., за літру молока 23—24 сот., літру сметани 1·10 зол., бринзу 5·60 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Нечинний.

Театр Ріжнородностей:

Четвер, 15. жовтня, год. 7·30 вечором „Колисанка" (премієра).

Пятниця, 16. жовтня, год. 7·30 вечором „Колисанка".

Субота, 17. жовтня, год. 7·30 вечором „Колисанка".

Неділя, 18. жовтня, год. 3·30 попол. „Моральність пані Дульської", год. 7·30 веч. „Колисанка".

Кіна.

АПОЛЬО: „Десятьох із Павяка".

КАСІНО: „Мадам Сатан".

ЛЕВ: „Блакитний експрес".

МАРУСЕНЬКА: „Дорога упадку й ганьби".

МІРАЖ: Звукова фільма: „Синій метелик" (Марлена Дітріх, Еміль Янінґс).

ОАЗА: „Льокомотива ч. 2329 (Льон Чаней).

ПАЛЯС: „Співачка із завулка".

ПАН: „Серце на вулиці".

ПАСАЖ: Звукова версія „Тарзан володар джунглів".

ПРОМІНЬ: „Магдалина" та додатки.

СОНЦЕ: „В кигтях жовтих чортів". „Весільна ніч".

СТИЛЕВЕ: Звукова фільма „Битва над Сомою".

УЦХА: „Остання чета" (Конр. Файдт) „Гаразд, пластуни!"

ХИМЕРА: Звукова фільма „Чар мексиканки".

Програма радіо.

Субота 17. жовтня 1931.

Липськ (259,3) 19·00 Технічна фільма. **Моравська Острава** (263,4) 18·25 Словянські пісні. **Брно** (341,7) 18·25 Пісні. **Льондон** (356,3) 15·30 Концерт. **Гамбург** (372,·) 22·30 Танкова музика. **Букарешт** (394,2) 17·30 Музика. 21·15 Збірний концерт. **Сотенс** (403,8) 22·30 Танкова музика. **Берлін** (419) 16·30 Література. **Харків** (426) 18·00 Концерт. 20·00 Концерт. **Рим** (441,2) 17·30 Концерт. **Гельсінґфорс** (453,2) 23·00 Танкова музика. **Лянґенберґ** (472,4) 20·00 Веселий вечір. **Прага** (486,3) 20·00 Концерт. **Мілано** (500,8) 17·10 Грамофонові кружки. **Брукселя** (508,5) 21·00 Збірний концерт. **Відень** (516,4) 20·45 Уривки з оперетох. **Рига** (524,5) 18·30 „Чар вальса", оперетка. **Будапешт** (550,5) 18·00 Циганська музика. **Любляна** (575,8) 22·15 Легка музика. **Ленінград** (1000) 16·30 Концерт. **Осльо** (1071,4) 20·00 Збірний концерт. **Калюндборг** (1153,8) 23·00 Танкова музика. **Москва** (1481) 15·00, 18·15, 19·30 Концерти. **Кенігсвустергавзен** (1634,9) 15·45 „Боротьба за добробут старшої жінки". **Париж** (1724,1) 21·45 Вечір пісень.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 16. жовтня 1931.

Львів (380,7) 11·58 Час із Варшави. 12·10 Про погоду дня. 15·05 Господарська оповістка. 15·15 Для молод.: „Чеканення старинних монет". 15·25 „Нові погляди на пястівську добу минулого Польщі". 16·20 „Зїзд лікарів признаневих недуг у Женеві". 16·45 Куток недужих. 17·10 „Подорож поляків закордон у добі відродження". 17·35 Легка музика. 18·50 Всячина. 19·10 „Три оклики". 19·30 Технічне листування. 19·45 Радієвий денник. 20·00 Музична гутірка. 20·15 Збірний концерт із Варшави. 22·30 Передача з Кракова. 22·45 Оповістки. 23·00 Танкова музика. Грамофонові кружки: 12·15, 15·45, 16·40, 19·25, 22·55.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооператива Український Театр у Львові (був. ім. Тобілевича).

СТАНИСЛАВІВ:

16. X. „Пурґа".
17. X. „Чесна Сузанна".
18. X. „Про що Тирса шелестіла".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

На днях вийшли з львівської тюрми на волю Мельник Володимир, Боярський Володимир, Гарасимчук Клим після однорічної тяжкої тюрми. Отсим складають щиру подяку Високоповажаній Пані Трачевій за опіку над ними підчас їх перебування у тюрмі.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.